

GALESTARREK ZOR EKOLOGIKOA ARINDU NAHI, 10 MILIOI ZUHAITZ LANDATZEN LAGUNDUZ UGANDAN

Babestu oraindik dauzkagun ondasunak, berreskuratu mendeotan hondatu ditugunak eta hori guztia egiteko lanak diruz hornitu –ingelesez *Protect, Restore, Fund* diotena–. Horiek bederen beharrezkoak dirateke mundua eta mundutarrok klimaren zoratzetik eta izaki bizidunen extintzio masibotik onik ateratzeko. Gaizkiaren kontrako protestak ez baitu zertan oztopatu ongiaren aldeko borroka, oihanen biziberritze ahalegin baten oihartzuna zabaldu da Ugandatik.

 PELLO ZUBIRIA KAMINO

Klima aldaketari eta extintzio masiboari aurre egin eta gizadiak biziraun nahi baldin badu, erregai fosilak erretzeari uztea soilik ez du aski izango, dio Greta Thunbergekin zabaldu berri duen bideoan. Zer gehiago egin? Hasteko, landatu zuhaitzak, “aireari karbonoa kentzen dioten makina oso merke eta bere kasa hazten diren” horiek.

Urriaren 11n Ugandako Mbale eskualdean hamar milioigarren zuhaitza landatu zuen Leah Namugerwa, alboan zituela Makunda herriko eskolako gaztetxoak. Egun eta ordu berean handik urrun, Britainia Handiko Galesen, beste zuhaitz bat ari zen aldatzen Mark Drakeford lehen ministroa. Mbaleko basoberritze programa galestarren diruz lagundua baita, horrela ospatzen zuen Galesek eremu deforestatu bat lehengoratzeko ahaleginean lortutako arrakasta.

Kronika berezia merezi luke 14 urte dauzkan Leah Namugerwak, halako oihartzuna lortu du Afrika erdialdean, Suedian Thunbergekin abiatutako *Fridays for Future* mugimenduaren ildoan. Urtebete darama Namugerwak ostiralero klimaren alde eskolari opor egiten. Sare sozialetan hedatzen dituen mezuetan ageri da gizarte gai bero guztiez –homofobiatik plastikoen kutsadurara– kezkatutako neska ausarta. Ugandako deforestazioaren kontra daraman borrokari laguntzeko sustatzen du jendearen urtebetetzeetako oparia izatea zuhaitzen landaketa.

Argazkietan ikus daitekeenez, Namugerwaren ondoan ospakizunean parte

hartzen zutenek hurrengo helburua aldarrikatzen zuten: 15 milioi zuhaitz landatzea. *Mbale Trees* (Mbaleko zuhaitzak) programaren webean irakur daitekeenez, ondo bidean 2025erako gaindituta eduki beharko lukete 25 milioi zuhaitzen langa.

Mbale Trees programa Ugandako eskualde hartako elkartearen, Galesko Gobernaren eta herritarren arteko elkarlanaren emaitza da. Ugandako ekialdean, Elgon mendiaren inguruan dagoen Mbale eskualdea baso berriz hornitzea da plana. Elkarlanari ikusgarritasuna emateko-edo, Galesen sortzen den –edo adoptatzen den– haur bakoitzeko, gobernua bi zuhaitz landarazten ditu: bata Galesen eta bestea Mbale.

Programako milioika zuhaitzok Mbale bertako jendeak kudeatutako 39 mintegitan hazten dituzte. Hauetako gehienak agro-oihangitzarako espezieetakoak dira, zuhaitzak eta laboreak uztartzen dituen nekazaritza eredurako egokiak. Baina azkar hazten diren zuhaitz landareak ere ekoizten dituzte, lekuko jendeak eguneroko bizitzan dauzkan beharra asetzeko, funtsean sutarako egurretarako.

“Zuhaitzok –dio antolakuntzak– eskainiko dute janaria, erregaia eta eraikuntzako materiala, baita diru sarrera bat ere, txirotasuna arintzeko. Baina, gainera, jendeak babestuko ditu deforestazioaren ondorioz hilgarriak gertatzen ari diren lubizietatik”.

450.000 biztanle –kilometro koadro 850, Bizkaia 522 ditu, pentsa...– dau-

kan Mbale distrituan lubiziok gero eta maizago gertatzen dira. Aurten ekaineko euriteek eragindakoei sei herritar hil eta beste 600 utzi zituzten etxe barik. 2018ko urrikoak are latzagoak suertatu ziren, 120tik gora hildakorekin.

Eskualdeko nekazarien elkarteek osatutako Mt. Elgon Agroforestry Communities Cooperative da Galestik finantzaturako basoberritze programaren lekuko partaide nagusietakoa. Hiru mila laborari biltzen ditu, gehienak *Arabica* motako kafe primerakoa ekoiztu baina, aldi berean, saltzeko neke handiak dituztenak: “Gure herriak oso urrunduak daude eta zail egiten zaigu gure kafea munduan zehar ezagutaraztea”.

Urruntasunaz gain klimaren aldaketaren kalteak ere nozitu dituzte Elgon mendiaren magaletako baserritarrok, euriak aldatu egin dira, ekaitzak gogortu eta ugaritu, eta lubiziek etxalde asko hondoratu dute. Labore bakarrean, kafean, apustu egin izana ere pairatu dute, aurreko kooperatibak porrot egiteraino. Horregatik orain esportatzeko kafeaz gain lekuko merkatutako ekoiztu nahi dituzte bananak, barazkiak, esnea, eztiak, eta abar, agro-oihangintza ereduan so-roak zuhaitz eta basoekin indartuta.

GURE ETXEA ADINAKO BESTE BAT ZAINDU

Ugandako basoberritzea sustatzen duen proiektu europarra *Size of Wales* deitzen da ingelesez eta *Maint Cymru* galesez: euskaraz esango genuke Galesen tamai-

LEA NAMUGERWA

ARGAZKIAN, GALESKO
ORDEZKARIAREKIN HAMAR
MILIOIGARREN ZUHAITZA
ALDATZERAKOAN.
GAZTETXOEK BATEAN
ALDARRIKATU ZITUZTEN
ZUHAITZ GEHIAGO
LANDATZEA ETA KLIMAREN
ALDEKO GREBAK.

na edo Gales adinakoa. Alegia, bi milioi hektareako azalera daukan Galesek bere gain hartu duela munduko beste nonbait beste bi milioi hektareara oihan tropikal babesteko ardura.

Galesek historian zehar eten gabe ikusi ditu bere oihanak murrizten eta azken urteotan ari da ahaleginean zuhaitz eta hesi landaketan. “Hala ere –diote proiektuko arduradunek– bai klimaren aldaketaren eta bai txirotasuna murriztu beharraren ikuspegitik, munduarentzako benetako kezka tropikoetako oihanen suntsitzeak eragiten du, horrek bertan bizi diren jendeen elikadura, bizileku eta bizi mailan dakartzkien kalteekin”.

2010ean Galesko Gobernu autonomoak fundaziotzat sortu zuenetik Afrika eta Latino Amerikako hogeitazko proiektu lagundu die Size of Walesek, tartean

Ugandako *Mbale Trees* programari. Galesen azalera adina hektareara oihan babestea aipatzen dute: bi milioi hektareara, bestela esanda, bi milioi errugbi zelai. “Baina planetako oihan tropikalen galerak abiadura beldurgarria jarraitzen du, urtean 12 milioi suntsitzen dituzte, 4 milioi Afrikan bertan”.

Size of Walesek ez du oihan tropikalik erosten, ez erosketarik sustatzen: “Benetan uste dugu bertan bizi den eta bizimodua oihan horietan daukan jendea iri lagundu behar diogula haiek zaindu ditzaten eta beren umeei pasadu diezaizkieten, ez dizkiegula erosiz kendu behar”.

Basoen suntsitzeak klimaren aldaketan daukan eraginaz bezala zuhaitz landaketek arazoa erremediatzeko –karbono atmosferatik ateratzeko– daukaten ahalmenaz asko eztabaidatu da azken

denboretan. Joan den uztailean *Science* aldizkari zientifikoak plazaratu zuen “*The global tree restoration potential*” ikerlana, hedabide nagusiek CBS-rena bezalako tituluekin laburbildu zutena: “*Bilioi bat zuhaitz landatzea litzateke klimaren aldaketarentzako ‘konponbide eraginkorrena’, dio ikerketa batek*”. Bilioi bat zuhaitz... lekutan gaude!

Oihan landaketa masiboen mugez eta alde eztabaidagarriez asko ikasi da urteotan, batik Afrikako Sahelen eta Txinan frogatutako esperientzietatik. Size of Wales asmoaren ahuldadeak ere –diru urritasuna barne– nabarmenak dira. Baina ideiak badu bere indarra euskaldunontzat: elikagaiak bezala natur baliabide ia denak kanpotik dakartzagunok, ez al dugu basoberritu behar gure lurraldea eta gurea adinako beste bat... gutxienez? ●

**ZINKUNEGI
OPTIKA**

Hernani 23 · 20004 Donostia
T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com
www.zinkunegioptika.com

f w